

## ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ยศทัศน์ สมหวังทรัพย์\*

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง และการบริหาร มหาวิทยาลัยชินวัตร

### THE NEED TO IMPROVE THE QUALITY OF LIFE FOR THE ELDERLY IN THE MUEANG NONTHABURI DISTRICT NONTHABURI PROVINCE

Yosatas Somwangsub \*

The College of Politics, Government and Administration, Shinawatra University, Thailand

\*Corresponding author e-mail: Yosatas@gmail.com

---

วันที่รับบทความ 7 สิงหาคม 2569    วันแก้ไขบทความ 27 สิงหาคม 2569    วันตอบรับบทความ 28 สิงหาคม 2569

---

#### บทคัดย่อ

การศึกษาความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 51,147 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยผู้วิจัยได้กำหนดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ตำบลเป็นชั้น และสุ่มอย่างง่าย เป็นจำนวน 397 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ด้านครอบครัว อยู่ในระดับมาก ด้านชุมชน อยู่ในระดับมาก ด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ด้านรายได้ อยู่ในระดับมาก และ ด้านการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 2) การศึกษาเปรียบเทียบ ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาและจำนวนสมาชิกในครอบครัว ไม่มีผลต่อระดับความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่ สุขภาพ มีผลต่อระดับความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

**คำสำคัญ:** ความต้องการ คุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ

### Abstract

This study on the needs for improving the quality of life of the elderly in Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province, aims to: 1) examine the level of needs for improving the quality of life of the elderly in Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province, and 2) compare the levels of needs for improving the quality of life of the elderly in Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province. The population for this study consisted of 51,147 elderly people in Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province. The sample size was determined using Taro Yamane's formula and stratified random sampling, with sub-districts as the strata, followed by simple random sampling, resulting in a sample size of 397 people. The research instrument was a questionnaire. The statistical methods used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation.

The study found that: 1) The overall level of need for quality of life improvement among the elderly in Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province, was high. Considering each aspect individually, ranked from highest to lowest mean score, safety was at a high level, followed by family, community, environment, income, and education at a moderate level. 2) A comparative study of the need for quality of life improvement among the elderly in Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province, categorized by personal characteristics, revealed that gender, age, marital status, education level, and number of family members had no effect on the level of need for quality of life improvement. However, health significantly impacted the level of need for quality of life improvement among the elderly.

**Keywords:** Needs, Quality of life, Elderly

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่จำนวนประชากรผู้สูงอายุของไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น มีสาเหตุมาจากหลายๆ ปัจจัยไม่ว่าจะเป็นการที่ในปัจจุบัน คนไทยนิยมอยู่เป็นโสดมากขึ้น แต่งงานช้าลง และบางครอบครัวแต่งงานแล้วไม่นิยมมีบุตร หรือเมื่อแต่งงานแล้วเกิดการหย่าร้าง ส่งผลให้อัตราการเกิดลดต่ำลง นอกจากนี้ การที่ปัจจุบันวิวัฒนาการทางการแพทย์พัฒนามากขึ้น คนหันมาใส่ใจในเรื่องสุขภาพ เลือกทานอาหารที่มีประโยชน์ และให้ความสำคัญกับการออกกำลังกายทำให้คนไทยมีอายุยืนยาวมากขึ้น ส่งผลให้สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นตามไปด้วย เมื่อมีจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้น ปัญหาที่ตามมาก็มากขึ้นและคงต้องมีการเตรียมการรองรับการเข้าสู่สังคม

ผู้สูงอายุ จากการให้นิยามของสหประชาชาติเกี่ยวกับ “สังคมของผู้สูงอายุ” ประเทศนั้นก็ต้องมีประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนเกินร้อยละ 10 หรืออายุ 65 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนร้อยละ 7 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ จึงจะถือได้ว่าประเทศนั้นเป็นประเทศที่มีการก้าวเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุ (Aging Society) แล้ว และประเทศนั้นจะเป็นสังคมของผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ก็ต่อเมื่อ การเพิ่มขึ้นของประชากรที่มีอายุ 60 ปี เพิ่มสัดส่วนเป็นร้อยละ 20 หรืออายุ 65 ปีขึ้นไปเพิ่มสัดส่วนเป็นร้อยละ 14 ของประชากรจำนวนทั้งหมดสำหรับสังคมไทยในขณะนี้กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงที่น่าเป็นห่วง เนื่องจากประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” (Aging Society) ตามการคาดการณ์ของจำนวนประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปี พ.ศ. 2553 จะมีการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุถึงร้อยละ 11.4 จากการวิจัยของผู้เชี่ยวชาญด้านประชากรศาสตร์ของไทย ได้มีการคาดการณ์ว่าสัดส่วน ของประชากรวัยสูงอายุของประเทศไทย จะมีการเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคตข้างหน้า โดยในปีพ.ศ. 2568 จะเพิ่มขึ้น คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งจะถือว่าประเทศไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ และจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบุว่า ประเทศไทย ได้ถูกจัดให้เป็นประเทศที่อยู่ในสังคมผู้สูงอายุ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 นั่นคือ ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 10.4 ในปี 2548 ส่วนในปี 2549 ไทยมีประชากรผู้สูงอายุจำนวนร้อยละ 10.5 ต่อมาในปี 2550 จำนวนประชากรผู้สูงอายุของไทย เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10.7 ของประชากรทั้งประเทศ อย่างไรก็ตาม จากการวิจัย (เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2549) ได้คาดการณ์ว่า สัดส่วนประชากรวัยสูงอายุของไทย จะเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคตข้างหน้า โดยในปี พ.ศ. 2555 จำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป จะมีจำนวน 8,404,000 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12.4 ของประชากรทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2565 ประชากรผู้สูงอายุ จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 12,866,000 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18 ของประชากรทั้งหมด และเมื่อถึงปี พ.ศ. 2569 ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ "สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์" อย่างเต็มรูปแบบ โดยข้อมูลจากสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ระบุว่าจำนวนประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จะเพิ่มขึ้นสูงเฉียด 15 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนราว 27% ถึง 28.55% ของประชากรทั้งประเทศ

ประเทศไทยเมื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจึงควรมีการเตรียมการเพื่อรองรับ โดยเมื่อมีคนแก่ หรือคนชรา มากขึ้น สัดส่วนคนทำงานลดลง ผลผลิตโดยรวมก็จะลดลง ส่งผลให้รายได้ของประเทศลดลง เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศได้ผู้สูงอายุต้องเผชิญจากการงานไม่มีรายได้ต้องอาศัย รายได้จากเงินที่เก็บออมไว้ถ้าหากไม่มีเงินออมไว้มากพอก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพเป็น ภาระแก่สังคมที่ต้องช่วยเหลือ เกื้อกูลจัดสวัสดิการต่างๆ ให้เหมาะสมและเพียงพอ เมื่อถึงวัยสูงอายุ สภาพร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงต้องมีการปรับตัว และที่สำคัญเมื่ออายุมากขึ้นสภาพร่างกายเริ่มเสื่อมถอยลง ปัญหาด้านสุขภาพก็จะตามมา ซึ่งทั้งหมดเป็นปัญหาที่ทุกภาคส่วนสมควรมีการ เตรียมการเพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่จะมีเพิ่มขึ้น และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (ราชวิทยาลัยทันตแพทย์แห่งประเทศไทย, ออนไลน์)

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 51,147 คนและมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งในอนาคตแต่ละคนอาจมีปัญหาด้านคุณภาพชีวิตมากขึ้นแตกต่างกันไป ทำให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาในเรื่องนี้ เพื่อให้ได้

ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ในการนำไปพัฒนาการจัดสวัสดิการต่าง ๆ อันจะส่งผลให้ผู้สูงอายุในอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชน และสังคมอย่างมีความสุข

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

### การทบทวนวรรณกรรม

#### แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

แนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต อาจกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นมาพร้อมกับการเกิดของมวลมนุษยชาติในโลก โดยพิจารณาจากวิวัฒนาการของวิถีชีวิตมนุษย์ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงถึงความต้องการชีวิตที่ดี สามารถดำรงอยู่ในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้ต่อไป โดยมีหลักฐานแน่นอนว่ามีการกล่าวถึงการมีชีวิตที่ดีของประชากรตั้งแต่สมัยกรีกโบราณซึ่งนักปราชญ์ ผู้มีชื่อเสียงของชาวกรีกที่สำคัญ ได้แก่ โซเครตีส (Socrates) เพลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีชีวิตที่ดีสมัยกรีกโบราณ สรุปได้ว่าชีวิตที่ดีนั้นขึ้นกับตัวมนุษย์เองที่จะพัฒนาชีวิตตนเองไปตามธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความต้องการในชีวิตที่ดี ส่วนระบบของสังคมและการเมืองเป็นเพียงส่วนช่วยสนับสนุนให้มนุษย์พัฒนาชีวิตที่ดีภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคม

กรมสุขภาพจิต (2568) กำหนดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านร่างกาย คือการยอมรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้ถึงความรู้สึกสุขสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถ ที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงพลังกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง การรับรู้ว่าตนไม่ต้องพึ่งพายาต่างๆ หรือการรักษาทางการแพทย์อื่นๆ เป็นต้น

2. ด้านจิตใจ (อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้า หรือกังวล การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ของตน ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่ออื่นๆ ที่มีผลในทางที่ต่อการดำเนินชีวิต มีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คือ การรับรู้ในสภาพความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่นการรับรู้ถึงการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศ หรือการมีเพศสัมพันธ์

4. ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่ามีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่าง ๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่ามีโอกาสที่จะได้รับข่าวสารหรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ การรับรู้ว่าได้มีกิจกรรมนันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่างเป็นต้น

### ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษา ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเชิงสำรวจ (Survey Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในพื้นที่อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จาก 5 ตำบล จำนวน 397 คน

#### เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว และสุขภาพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแบบของ Likert's scale

#### การสร้างและการทดสอบเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างข้อคำถาม

2. สร้างข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหา 7 ด้าน คือ ด้านครอบครัว ด้านชุมชน ด้านความปลอดภัย ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการศึกษา ด้านรายได้ และด้านสุขภาพอนามัย

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ในการตรวจสอบถูกต้องเหมาะสม ความครอบคลุมของเนื้อหา และการใช้ภาษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

5. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index: IOC) ซึ่งใช้เกณฑ์ในการประเมินดังต่อไปนี้ คือ + 1 หมายความว่าแน่ใจว่าตรงหรือสอดคล้อง 0 หมายความว่าไม่แน่ใจว่าตรง

หรือไม่แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง -1 หมายความว่าไม่ตรงหรือไม่สอดคล้อง แล้วนำมาเข้าสู่การคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อจึงจะนำมาใช้ได้ (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2556: 187) ทั้งนี้ ผลที่ได้จากการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของคำถามจะต้องมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2556: 187) โดยได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้วพบว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงของเนื้อหาครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

6. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และหาค่าดัชนีความสอดคล้องแล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลระแหง ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ตามวิธีของครอนบาช (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.984

### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามจำนวน 381 ชุด จากผู้ตอบแบบสอบถามคืนมาแล้วครบถ้วน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

6.1 สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics) ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว และสุขภาพ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและระดับความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean:  $\bar{X}$ ) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ 1) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาช (Cronbach, 1990) และ 2) การหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) โดยใช้สูตรการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Objective Congruency)

### 6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

ใช้การวิเคราะห์หาค่าตัวแปรความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบ t (t-test) การทดสอบ F (F-test)

## ผลการวิจัย

### วิเคราะห์ระดับความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

**ตารางที่ 1** ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยรวมและรายด้าน

| ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต | $\bar{X}$ | S.D. | ระดับ   | ลำดับที่ |
|-----------------------------|-----------|------|---------|----------|
| 1.ด้านครอบครัว              | 4.03      | 0.68 | มาก     | 2        |
| 2.ด้านชุมชน                 | 3.90      | 0.93 | มาก     | 3        |
| 3.ด้านความปลอดภัย           | 4.31      | 0.77 | มาก     | 1        |
| 4.ด้านสภาพแวดล้อม           | 3.77      | 1.09 | มาก     | 4        |
| 5.ด้านการศึกษา              | 2.78      | 1.21 | ปานกลาง | 7        |
| 6.ด้านรายได้                | 3.59      | 0.94 | มาก     | 6        |
| 7.ด้านสุขภาพอนามัย          | 3.76      | 0.87 | มาก     | 5        |
| รวม                         | 3.73      | 0.93 | มาก     |          |

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=3.73$ , S.D. = 0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=4.31$  S.D. = 0.77) ด้านครอบครัว อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=4.03$ , S.D. = 0.68) ด้านชุมชน อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=3.90$ , S.D. = 0.93) ด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=3.76$ , S.D. = 1.09) ด้านรายได้ อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=3.59$ , S.D. = 0.94) และ ด้านการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}=2.78$ , S.D. = 1.21) ตามลำดับ

## ผลการทดสอบสมมติฐาน

### ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

| ตัวแปรอิสระ              | ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี |                      |
|--------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
|                          | เป็นไปตามสมมติฐาน                                                              | ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน |
| 1. เพศ                   | ✓                                                                              | -                    |
| 2. อายุ                  | -                                                                              | ✓                    |
| 3. สถานภาพ               | -                                                                              | ✓                    |
| 4. ระดับการศึกษา         | -                                                                              | ✓                    |
| 5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว | -                                                                              | ✓                    |
| 6. สุขภาพ                | -                                                                              | ✓                    |

จากตารางที่ 2 ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรีที่มี เพศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว และสุขภาพ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

### สรุปผลการวิเคราะห์

โดยภาพรวม ข้อเสนอแนะสะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองนนทบุรีมีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างระบบสนับสนุนที่เหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพและมีความสุขต่อไป

### การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีเพียงด้านการศึกษาด้านเดียวเท่านั้น ที่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ ผู้ศึกษาอภิปรายผลในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุให้ความสำคัญต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ ประกอบกับสภาพ

สังคมในปัจจุบันที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน มีการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมหรือสวัสดิการต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เช่น การดูแลด้านสุขภาพ การส่งเสริมรายได้ การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และการสร้างความปลอดภัยในชุมชน ส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดความตระหนักและมีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองในระดับสูง นอกจากนี้ อำเภอเมืองนนทบุรีเป็นพื้นที่เมืองที่มีความเจริญด้านสาธารณูปโภค การคมนาคม และการเข้าถึงบริการสาธารณะได้สะดวก จึงเอื้อต่อการรับรู้ถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกด้านของผู้สูงอายุอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาณัฐ สุรินทวงศ์ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเพื่อเสริมสร้างตำบลสุขภาวะ กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอตอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุประสบปัญหาสุขภาวะด้านร่างกายจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง อาทิเช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และโรคข้อเข่าเสื่อม อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการทำงานหนักในอดีต อีกทั้งบางรายยังขาดการดูแลจากสมาชิกในครอบครัว ด้านจิตใจ ผู้สูงอายุเผชิญกับความต่างทางความคิดระหว่างวัยกับสมาชิกในครอบครัว ส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกขาดคุณค่าและกำลังใจ ในด้านสังคม ผู้สูงอายุบางรายขาดการสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัวในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม อย่างไรก็ตาม ในด้านปัญญา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงมีศักยภาพในการคิด วิเคราะห์ และมีความพร้อมในการถ่ายทอดประสบการณ์อันทรงคุณค่า แก่บุคคลอื่นในชุมชน 2) ปัญหาสุขภาวะในด้านต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้สูงอายุในพื้นที่มีความต้องการได้รับการรับฟัง การดูแลเอาใจใส่และ การสนับสนุนการมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชนจากสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งยังต้องการในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข อย่างเหมาะสม เนื่องจากข้อจำกัดด้านระยะทางหรือการขาดผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังมีความต้องการกิจกรรม พัฒนาทักษะด้านอารมณ์ เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง 3) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อเสริมสร้างตำบลสุขภาวะที่ตอบสนองต่อความต้องการ ของผู้สูงอายุ ควรขับเคลื่อนผ่านความร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชน

2. การศึกษาเปรียบเทียบ ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ผู้สูงอายุที่มี เพศ ต่างกัน มีระดับความความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตต่างกัน ตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านครอบครัว ด้านชุมชน ด้านความปลอดภัย มีระดับความความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตต่างกัน ตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกันอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาและจำนวนสมาชิกในครอบครัว ไม่มีผลต่อระดับความความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่สุขภาพ มีผลต่อระดับความความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับ อนัญญา เจียนรัมย์ (2567:63) ความต้องการต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1. ความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ด้านการศึกษา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอาชีพและรายได้ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม อยู่ในระดับน้อยที่สุด 2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และ สาเหตุความพิการ ที่

แตกต่างกันไม่ทำให้ความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการแตกต่างกัน แต่ลักษณะความพิการที่แตกต่างกัน ทำให้ความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมาย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ในด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอาชีพ และด้านรายได้ 2) จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาสำหรับคนพิการ 3) ปรับปรุงที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมและจัดสิ่งจำเป็นในชีวิตให้คนพิการ

### ข้อเสนอแนะ

#### ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์

1. ด้านครอบครัว ครอบครัวควรให้ความสำคัญกับการดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการตัดสินใจภายในครอบครัว เปิดโอกาสให้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดความรู้สึกโดดเดี่ยวและสร้างความอบอุ่นในครอบครัว อันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ
2. ด้านชุมชน หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ เช่น การจัดชมรมผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมนันทนาการ การฝึกอาชีพ และกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีโอกาสเข้าสังคมและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมากยิ่งขึ้น
3. ด้านความปลอดภัย ควรมีการพัฒนามาตรการด้านความปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งในด้านที่อยู่อาศัย ถนน และพื้นที่สาธารณะ เช่น การติดตั้งไฟส่องสว่าง กล้องวงจรปิด ราวจับ และระบบแจ้งเหตุฉุกเฉิน เพื่อสร้างความมั่นใจและลดความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุหรืออาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ
4. ด้านสภาพแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น การจัดพื้นที่สีเขียว ทางเดินที่ปลอดภัย สวนสาธารณะ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต รวมถึงช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างสะดวกและปลอดภัย
5. ด้านการศึกษา ควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ โดยจัดอบรมหรือกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การเงิน และการดำเนินชีวิตในสังคมยุคปัจจุบัน เพื่อเพิ่มศักยภาพและช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างเหมาะสม
6. ด้านรายได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการสร้างรายได้และการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ เช่น การฝึกอาชีพ การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชน และการจัดหาตลาดรองรับสินค้า เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้เพียงพอในการดำรงชีวิตและลดภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัว
7. ด้านสุขภาพอนามัย ควรส่งเสริมการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอย่างทั่วถึง โดยจัดบริการตรวจสุขภาพประจำปี การออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ และการให้คำแนะนำด้านโภชนาการและสุขภาพจิต รวมทั้งสนับสนุนระบบดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรงและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในระยะยาว

### ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. รูปแบบหรือแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับสังคมเมืองและสังคมชนบท เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการกำหนดนโยบายหรือแผนพัฒนาผู้สูงอายุในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ
2. การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ระบบดูแลสุขภาพออนไลน์ แอปพลิเคชันสำหรับผู้สูงอายุ หรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัลในอนาคต

### เอกสารอ้างอิง

- กนกพร สุคำวัง. (2560). *แบบจำลองเชิงสาเหตุของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโรคข้อเสื่อม* (วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตร ศึกษบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย). มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เกื้อ วงศ์บุญสิน. (2549). *ผู้สูงอายุ: ประเด็นสุขภาพอนามัย*. จัดพิมพ์ข่าวประชากรวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2569. จาก <http://www.chula.ac.th/college/cps/thai/newsletter/news-591.html>.
- จันทร์จิรา ติตพิศุทธิกุล. (2560). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลห้วยหิน อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์* (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ดุสิต สุจิรารัตน์. (2560). *การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม spss for window เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพมหานคร เจริญดีการพิมพ์.
- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2563). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
- นภาพร โสภณ. (2566). *ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลโนนเจริญ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์* (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ลัดดา ศรีจรัส. (2567). *ความต้องการบริการวิชาการจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ของผู้สูงอายุในตำบลไทยบุรี อำเภอนาทม จังหวัดนครศรีธรรมราช* (ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- ศรีทัตติม รัตนโกศล. (2567). *สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว. ในรวมบทความวิทยุเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการครอบครัวและเด็ก และอื่นๆ*. 24-25. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมคิด แทวกระโทก. (2559). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา* (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

สรรยา รักพงศ์,อลงกรณ์ อรรคแสง และ วรพจน์ พรหมสัตยพรต. (2559). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอวังสามสีบ จังหวัดอุบลราชธานี. *รมยสาร*, 14(3), 123-130.

เสาวลักษณ์ สมยา และประโยชน์ สังกลิณ (2566) *การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลแวงน่างอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อนัญญา เจียนรัมย์. (2567). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอวังสามสีบ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 25(1), 63-70.